

3. 6. 2018 - Neklam sám sebe...

1. čtení: Gn 3, 1-13

Píseň: 439 – K nám popatř z nebes vysokosti

Základ kázání: Jk 1, 5-16

Kázání: Milé sestry, milí bratři v Kristu,

pokud se to povede s tou vytrvalostí, s tou hypomoné (také „trpělivost“), povede dotáhnout až do konce, je z toho lidství, kterému nic nechybí. Které není defektní.

Když se to však nepovede dotáhnout až do konečného efektu, pak pokračuje defektnost. Nedostatek. Nedokonalost lidství. Lidství, kterému něco chybí - zejména moudrost.

Jakub nabízí prosit v takovém případě o moudrost Boha. Avšak není myšlena modlitba, aby mi Pán Bůh moje ubohé zvýšiti ráčil, nýbrž prosba právě o *životní* moudrost. Tedy o moudrost, kterou může mít i prostáček Boží i universitní profesor. Tak jde o moudrost, která je dána přístupem k životu - zejména životu jinému než je můj vlastní.

Jakub pak povzbuzuje k takové prosbě různými Božími přívlastky: *Dává všem, dává štědře* a dosl. *bez odmlouvání/výčitek*. Troufalá myšlenka! Protože takový Bůh tedy dává i mým nepřátelům. I mým nepřátelům dává štědře a bez odmlouvání. Troufalá, ale hluboce biblická. Hospodin dává *štědře všem* - i když bych třeba byl radši, aby tamten tamto nedostal...

Jakub tedy, stejně jako Nový a Starý zákon, neříkají nic o tom, že bychom se měli obracet k Bohu, který si hledí spravedlivých nebo svých věrných. Nedejbože víc než „těch ostatních.“ Nýbrž k Bohu, který si hledí všech.

Proto po světě chodí jen pramálo moudrých. Proto po církvích chodí jen pramálo moudrých.

Problém však není v Bohu - ten dává všem a štědře. Problém je, že ne každý si řekne o Boží moudrost. V Bibli si o ní řekl pouze a jen Šalomoun. A hlubším problémem je, že ne každý, kdo si o Boží

moudrost řekne, ji vlastně chce. Nezapomeňme, že není řeč o jakýchkoli prosbách. Nýbrž o životní moudrost, o úplnosti lidství, které si člověk může odnést z prožitých úskalí. Což bývá výjimečné, nikoli samozřejmé.

Nápadným znakem této životní, totiž Boží, moudrosti, je totiž nerozpolcenost a stálost. Nedvojakost. Tedy integrita jednání a postojů či názorů. Neobrácení pláštíků podle vanutí větrů politických či lidských. Proto jde o moudrost božskou a Boží - Bůh je nerozpolcený, je stálý ve všem, co činí. Tak i moudrý člověk.

Možná proto takřka nikdo o tuto životní, a tak Boží, moudrost nestojí. Je totiž velice nepraktická. Je mnohem praktičtější říkat, co se zrovna hodí, co se zrovna čeká, co se vyplatí. A zastávat to. A jakmile poptávka či nátlak zmizí, otočit list i plášť. Životně praktické, a proto životně nemoudré.

Třetím znakem pak je paradox: Ponižovaný či snižovaný, pro svou chudobu, ale třeba i pro svou nerozpolcenost a stálost, nechť s chloubou myslí na své vyvýšení. A bohatý, důležitý, „pan někdo,“ at myslí na své ponížení. Vždyť pomine jako květ trávy.

Lidé totiž ponižují chudé lidi. Lidé snižují chudé. Také nábožensky: Asi špatně věří, asi špatně žijí, asi se špatně modlí. Což dává smysl - protože bohatství a nadbytek stoupají do hlavy.

Avšak Boží moudrost, nedefektní, dokonalá životní moudrost překvapí: Nechť se raduje právě ten... ponížený! Bohatý, úspěšný a v nadbytku žijící se má radovat teprve z naděje, že jeho úspěchy vezmou také někdy za své. Paradoxní, nelibivé pro většinu žijících v dostatku a nadbytku. Ale božské, moudré, dokonale lidské.

Do jaké skupiny asi patří ti, kteří si ani nepamatují, kdy naposledy řešili, že nemají ani na jídlo?

Vzápětí však přichází nelogické. Do dvanáctého verše Jakub učí a povzbuzuje k pozitivnímu vidění a zpracování problémů a pokušení jako zkoušek a testů. A že když se to nepovede, když naše přesvědčení neobstojí, pak máme prosit Boha o jeho moudrost. Tak by člověk čekal zdůvodnění: Protože si nás těmi pokušeními, zkouškami a problémy zpracovává sám Bůh. Vždyť máme všechno od Boha... takže i pokušení, která si překládáme a vykládáme jako problémy, testy a zkoušky...

Jakub toto odmítne. Stejně jako Ježíš na poušti. Bůh nikoho nepokouší. Pokušitel, persky sátán, není Bohem, pouze bohem, bůžkem. Proto si musí vyžádat od Boha povolení ke své činnosti (Jb 1, 6-12). Hospodin nikoho nepokouší. Hospodin je nepokoušitelný. Není tedy ani v pokušení někoho pokoušet. Aby si třeba zkontroloval něčí víru jako někdo, kdo nevidí až na dno lidského srdce...

A zároveň Jakub odolá lákavému vyvinění člověka skrze právě nějakého d'ábla, sátána, čerta nebo demony. A syrově pravdivě, typicky starozákonně řekne: Za zlo může člověk. Za mnohé své osobní problémy a utrpení si můžeš sám. Za některé mohou také ostatní lidé, ale ty sám sobě vposledu nevyhnutelně.

Za zlo a pokušení na světě může jen a pouze člověk. Nikdo jiný. Tedy právě ten, který se rád vymlouvá na nějakého „toho Zlého.“ Jako to dělají někteří křesťané dodnes. Jako to dělali nacisté při norimberských procesech: „Jen jsem plnil rozkazy.“ „To na mě působil někdo jiný.“ Až mrazí z toho, že i křesťané se klidně vymlouvají stejně jako věrní členové SS...

Jakub, věrný ježíšovské tradici a tak tradici starozákonní, však jde dál a hlouběji: „Každý, kdo bývá pokoušen, je od svých vlastních žádostí zachvacován a oklamáván.“ (Kralický překlad Jk 1, 14)

Pokoušení totiž nejsou v tom předmětu, objektu, který mě láká. Není to v té ženě či muži, které si ještě označím jako atraktivní, tedy přitažlivé. Je to ve mně. Stejně jako vůči majetku, bohatství, lenosti, pohodlnosti. Člověk se nechá zachvátit a oklamat sebou samým a vnutí tuto svou touhou předmětu, na který hledí. Aby vyvinil sám sebe. Aby obvinil to ono. To něco. A činí tak hluboce podvědomě. Ženě v Gn 3 prostě připadalo ovoce lákavé, tak utrhla a jedla. To ovoce samotné však takové nebylo.

A kde že se to bere? V přání, v emoci, touze - řecky v epithymia (J 1, 14). Přání, emoce, touhy, epithymie mohou být pozitivní i negativní. Jakub tedy sděluje podobné jako stoikové: Věci, které mě potkávají, samy o sobě nejsou ani přitažlivé ani nepřitažlivé. Nejsou ani zlé ani dobré. Záleží na mě, co o nich budu soudit. Jaký bude můj názor a úsudek. Jsem přece vnitřně svobodný smýšlet o nich tak i onak...

Jakub však ještě o něco hlouběji, protože s Boží životní moudrostí: Hřích je skutečné zlo. Zlo je dítě hříchu. A hřích mi nikdo

neudělá zvenčí. Vždyť je to „vzpouora proti Bohu.“ Ačkoli již od počátku se člověk právě na vnější působení vymlouvá. Hřích mi však nikdo zvenčí nikdy nezpůsobí, nevnutí. Vždy může člověk odmítnout mít podíl na cizím hřích (1 Tim 5, 22).

Ačkoli někdy stojí člověk tváří v tvář obtížným věcem. Ba i takovým, které se obtížně přežívají.

Ale obtížná situace, člověk, dění ještě nejsou zlem. To rozhodující se odehraje v člověku. Jako u Ježíše na poušti nebo u Jóa tváří v tvář lidové moudrosti svých přátel. Protože terpve nastoupí epithymia - přání a touha. Třeba utéct. Zaprodat. Mlčet. Užít si. Opustit to, čemu jsem věřil a co by mě ve skutečnosti mohlo podržet.

Ale vždy je také možné říct: „Ne.“ Zastavit svou touhu, svou emoci, své zdání lákavosti toho, na co hledím. A překvapivě často mohu skrze svou svobodu zastavit také ovoce touhy a emocí jiných.

Mohu nesvádět svou špatnou situaci na ostatní. V každé situaci může každý člověk říct sám sobě: „Ne. Zastavím svou touhu a emoci. Raději se podřídím božské životní moudrosti, než svému lidskému dojmu. Vždyť právě ty mě zachvacují a oklamávají. Raději se podřídím Boží životní moudrosti, abych dosáhl dokonalého lidství. Než abych se nechal zachvátit a oklamat sebou samým - a tak byl defektní.“

Amen.

(Slyšeli jsme další rozvedený výklad doc. Jiřího Mrázka, vedoucího katedry Nového zákona ETF UK)

Píseň: 693 – Ježíš hříšné přijímá